

Ulkosuomalaisten lasten oikeus perusopetukseen vaakalaudalla – Etäkoulu Kulkurin/Nomadskolanin rahoitus talousarvion kipupisteinä

Kansanvalistusseura sr.:n (Kvs-säätiö) lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Teema: Vapaa sivistystyö. Vuoden 2025 talousarvioesityksen keskeiset painotukset ja kipupisteet osaltanne, ml. Etäkoulu Kulkuri/Nomadskolan tilannekuva

Kiitämme mahdollisuudesta lausua talousarvioesityksen keskeisiä painotuksia ja kipupisteitä koskien. Olemme hyvin huolissamme talousarvioon esitetystä Etäkoulu Kulkurille/Nomadskolanille suunnatun määrärahan vähäisyydestä. Nykyisellään esitetty määrä ei riitä kattamaan edes palkkakuluja. **Vaikka Etäkoulu Kulkuri/Nomadskolan tarjoaa perusopetusta, sen rahoitus tulee vapaan sivistystyön järjestömomentilta.**

Kvs-säätiön ylläpitämän Kulkurin ja Nomadskolanin rahoitus perustuu valtion budjetin momentilta 29.10.51 (valtionavustus järjestöille) myönnettävään harkinnanvaraiseen valtionavustukseen ja lukuvuosimaksuihin. Valtion 2025 talousarvioesityksessä toimintaan on esitetty vain 148 000 €. **Vaikka hallitusohjelmassa panostetaan voimakkaasti perusopetukseen, uhkaa Etäkoulu Kulkuri/Nomadskolan jäädä rahoituksen väliinpuotoajaksi.**

Jos eduskunnan myöntämää lisämäärärahaa ei saada, Kansanvalistusseura ei voi ylläpitää Kulkuria ja Nomadskolania, vaan toiminta ajetaan alas vuonna 2025. Kulkuri tarjoaa joustavan sisäänoton ulkosuomalaisille oppilaille. Tällä hetkellä Kulkuriin on ilmoittautunut lukuvuodelle 2024–2025 jo 400 ulkosuomalaisen perheen lasta. Lopullinen määrä tulee olemaan lähes 500 oppilasta. Ilman lisämäärärahaa nämä lapset jäisivät ilman suomalaista perusopetusta ja oman äidinkielen (suomi/ruotsi) opetusta. Lisäksi kuusi kokoaikaista työntekijää ja 28 sivutoimista tuntiopettajaa jäisivät työttömiksi.

Kansanvalistusseura perusti etäkoulun ulkosuomalaisille lapsille vuonna 1975 ulkoasiainhallinnon työntekijöiden perheiden aloitteesta. Tärkeä kohderyhmä alusta alkaen olivat ulkomailla suomalaisyrityksissä työskentelevien perheiden lapset. Vuonna 2025 jo 50 vuotta täyttävä koulu on koko toimintansa ajan saanut harkinnanvaraista valtionavustusta ja toiminut projektin omaisesti. Kulkuri on toiminut verkossa 2000-luvun alusta alkaen. **Oppilaita on vuosittain noin 500 ja he asuvat 60 maassa ympäri maailman.** 2010-luvun lopusta lukien Kansanvalistusseura on vastannut myös ulkomailla asuvien suomenruotsalaisten Nomadskolanista yhdessä Raaseporin kaupungin kanssa. Uusimpina tulokkaina ovat suomalaiset **NATO-perheiden lapset**. Olemme siis osa **kansallisen turvallisuuden** takaavaa ekosysteemiä.

Kulkurin oppilaat voivat suorittaa koko perusopetuksen oppimäärän ja saada peruskoulun päättötodistuksen erityisessä tutkinnossa, jonka ottaa vastaan Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu. Osalla ulkomailla asuvista oppilaista ei ole muuta koulunkäyntimahdollisuutta, ja he opiskelevat Kulkurissa kaikkia vuosiluokan aineita. Koko perusopetuksen oppimäärän suorittanut oppilas pääsee näin halutessaan jatkamaan suomalaisessa toisen asteen oppilaitoksessa. Lukuvuonna 2023–24 yhteensä 44 Kulkurin oppilasta opiskeli kaikkia vuosiluokan aineita Kulkurissa. **Kulkurin kehittämä verkko-opetuksen ja -ohjauksen malli mahdollistaa perusopetuksen koko oppimäärän opiskelun etänä.**

Verkkokoulussa on **lähes 90 perusopetuksen kurssia**, joissa opetus tapahtuu reaaliaikaisesti ja ei-reaaliaikaisesti. Etäopetuksella voidaan mahdollistaa oppiminen kaikilla aikavyöhykkeillä ympäri maailman. Kulkurissa panostetaan erityisesti opinto-ohjaukseen ja verkko-opiskelua tukeviin rakenteisiin ja toimintatapoihin. **Kulkuri on kehitetty vastaamaan jatkuvasti kasvavaan kysyntään, ja palvelumme skaalautuvat tarvittaessa nopeasti suuremmille oppilasmäärille.**

Toiminnan turvaamiseksi vuonna 2025 esitämme, että eduskunta lisää em. momentille Etäkoulu Kulkurille ja Nomadskolanille 300 000 € (yht. 448 000 €). Tällä lisärahoituksella voidaan taata laadukas ja saavutettava opetus kaikille sitä tarvitseville ulkosuomalaisille oppilaille ja koulun toimintaa voidaan kehittää.

Perustelut:

Verkko-opetus saavuttaa kaikkialla maailmassa

Maailmalla on lähes 2 miljoonaa ulkosuomalaista, joista noin 300 000 on Suomen kansalaisia.*) Lähtevien perheiden taustat ovat moninaiset (mm. ulkomaan komennukselle lähetetyt, ulkomaille etätöihin lähtevät, lähetystyötä tekevät, kansainvälisiä kokemuksia hakevat, huippu-urheilijat, ralli- ja karting-kilpailijat, **NATO-perheet**). Kaikkien lähellä ei ole toimivaa Suomi-koulua, ja suomalaisia ulkomaankouluja on vain muutamissa maissa. Fyysisinä kouluina näiden on mahdotonta tavoittaa muita kuin koulujen lähialueilla asuvia ulkosuomalaisia. Verkko-opetus mahdollistaa myös tavoitteellisen kilpaurheilun rakentamisen samalla kun lapsi tai nuori saa suoritettua perusopetuksen oppimäärän.

Digitaalinen verkkokoulu [Etäkoulu Kulkuri](#) / [Nomadskolan](#) on joustavasti saavutettavissa kaikkialla maailmassa. **Ulkosuomalaiset toivovat lasten suomen kielen ylläpitoon ja kehittämiseen paikkariippumattomia digitaalisia ratkaisuja.*)** Ulkosuomalaisstrategiassa tavoitteena on, että valtionhallinto tukee aktiivisesti ulkosuomalaisten suomalaisen identiteetin, kielen, kulttuurin ja kansalaisuuden säilyttämistä ja vahvistamista. Erityisesti mainitaan tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien laajempi hyödyntäminen.**)

Paluumuuttajat ovat Suomelle elintärkeitä

Kansainvälisten osaajien Suomi -tutkimushankkeessa ulkosuomalaisilla on huomioitu olevan Suomen kehitystä tukevia valmiuksia.***) Ulkosuomalaisten lasten kielitaidon ja kulttuuri-identiteetin ylläpitäminen on merkittävää, jotta siteet Suomeen vahvistuvat. Vahvat siteet Suomeen tukevat perheiden paluuta kotimaahan. **Syntyvyyden laskiessa ja väestön ikääntyessä nuoret ikäluokat eivät riitä täyttämään tulevaisuuden työvoiman tarvetta, jolloin paluumuuttajat ovat elintärkeitä Suomen koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton edistämiseksi. Kulkuri ja Nomadskolan helpottavat myös suomalaisen työvoiman liikkuvuutta ja elinkeinoelämän kansainvälistymistä.**

Kulkuri ja Nomadskolan tukevat ulkomailla asuvien lasten äidinkielen (suomi/ruotsi) ja suomalaisen kulttuuri-identiteetin kehitystä ja mahdollistavat sujuvan siirtymän takaisin suomalaiseen kouluun, kun perhe palaa kotimaahan. **Ulkomailta palaavilla oppilailla on arvokasta monikulttuurista ja -kielistä erityisosaamista, josta koko yhteiskunta hyötyy, kun he jatkavat opintoja Suomessa ja siirtyvät työelämäänsä.** Ulkosuomalaisten nuorten paluu Suomeen opiskelemaan edellyttää vahvaa äidinkielen taitoa, jonka todistamista myös yliopistot vaativat. Kulkurin kautta saatu todistus suomen

kielen ja kirjallisuuden perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta on yliopistojen hyväksymä kielitaitotodistus.

Nykyisessä turvallisuuspoliittisessa tilanteessa Kulkuri/Nomadskolan palvelee tarpeen mukaan myös NATO-perheiden tarpeita kaikkialla maailmassa. Kulkurissa opiskelee tälläkin hetkellä NATO-komennuksella olevien perheiden lapsia. Lisäksi Kulkuri palvelee muita Puolustusvoimien lähettämiä ulkosuomalaisperheitä. Kulkuri on osa kansallisen turvallisuuden vahvistamista.

Etäopetus on huoltovarmuutta ja osa koko Suomen elinvoiman ylläpitämistä

Etäkoulu Kulkuri on toiminut vuodesta 1975 ja kehittänyt etäopetusta pian 50 vuoden ajan.

Koulumme asiantuntemusta tarvittiin pandemian aikana, kun koko Suomi siirtyi etäopetukseen lyhyellä varoitusajalla. Olemme merkittävä perusopetusikäisten verkko-opetuksen kehittäjä sekä Suomessa että globaalisti. **Keväällä 2024 toteutimme yhteistyössä Unescon kanssa lähes 100 afganistanilaistytölle suunnatun mobiili-etäopetushankkeen. Samalla koulutimme 11 afganistanilaista naisopettajaa etäopettajiksi.** Unesco on pyytänyt meiltä tarjouksen, ja seuraavassa vaiheessa pyrimme tarjoamaan yli 500 afganistanilaistytölle oppimismahdollisuuden. Suomi on ainoana Pohjoismaana mukana toteuttamassa Unescon mobiiliopetusta.

On monia tilanteita, joissa etäopetus turvaa oikeuden oppimiseen, kun lähiopetus ei ole mahdollista: esimerkiksi ulkomailla asuessa, syrjäseuduilla tai haurailta alueilla. Syntyvyyden laskiessa lapsimäärät kunnissa pienenevät ja päteviä opettajia ei saada joka kouluun. **Talousarvioesityksessä todetaan, että väestönmuutos ja sen alueellinen eriytyminen aiheuttavat merkittäviä muutospaineita julkisten palveluiden järjestämiselle. Koulutuksen järjestämiseen tarvitaan uusia ratkaisuja. Etäopetus voi tarjota mahdollisuuden harvenneiden alueiden elinvoiman ylläpitämiseksi.** Suomen noin 4000 koulupudokasta voisivat niin ikään hyötyä etäopetuksesta, vaikka voimavarat eivät riittäisi lähiopetukseen. Epävarmoina aikoina etäopetusta tulee kehittää osana suomalaisen koulutuksen huoltovarmuutta, huomioiden pienenevät ikäluokat ja odottamattomat kriisitilanteet.

Etäkoulu Kulkurin/Nomadskolanin asiantuntemusta tarvitaan perusopetuksen digitalisaation kehityksessä. Talousarvioesityksessä tavoitellaan tulevaisuuden perusopetukseen moderneja ja monipuolisia oppimisympäristöjä ja toimintakulttuuria, digitaalisia ratkaisuja ja arviointikäytänteitä, koulutustoimijoiden digitaalisten palveluiden ja oppimateriaalien kehitystä, oppijoiden tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen parantamista ja kansalaisten digitaalisen sivistyksen vahvistamista. Nämä tavoitteet ovat Etäkoulu Kulkurin/Nomadskolanin arkipäivää jo tällä hetkellä. Etäopetuksen ja etäohjauksen asiantuntemuksestamme hyötyvät myös muut koulutusalan toimijat.

Kulkurin laadukas verkko-opetus on Suomen näyteikkuna maailmalle

Lukuvuonna 2021–2022 [Kansallinen koulutuksen arviointikeskus \(Karvi\)](#) toteutti Kulkurin toiminnan kehittävän arvioinnin. Arviointiraportin mukaan Etäkoulu Kulkurin vahvuuksia ovat ulkosuomalaisten opetuksen pitkä kokemus ja etäopetuksen toimivat käytännöt. **Karvi toteaa, että Kulkurin verkko-opetus muodostaa laadukkaan kokonaisuuden.** Etäkoulu Kulkuri on kehittänyt verkko-opetuksen laatua, vaikka rahoituksen vakiintumattomuus hankaloittaa toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä.

Verkkokoululla on laatukäsikirja ja verkkokurssien materiaalit ovat saavutettavuusstandardien mukaisia. Viime lukuvuosien aikana on kehitetty yhteisiä kurssirakenteita, reaaliaikaisia opetustuokioita sekä oppilaiden välistä vuorovaikutusta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä verkko-

opetuksessa. Jos toiminta jatkuu ja suunnitellut kehittämistoimenpiteet toteutuvat, seuraavaksi kehitetään pelillisyyttä ja oppimisen tukea verkko-opetuksessa. **Kulkurin tarjoama opinto-ohjaus on saanut erinomaista palautetta meillä opiskelevilta perheiltä.**

Kulkuri toimii aktiivisesti sekä kansallisissa että kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa ja jakaa etäopetusosaamistaan ja -kokemustaan. Vuosittain järjestetään [Etäopetuksen päivä](#), jonka lisäksi osallistutaan myös muihin tilaisuuksiin ja konferensseihin. Kulkuri on kansainvälisen verkkokouluverkosto ICONSin ja Suomi-koulujen tuki ry:n perustajajäsen ja toimii näiden organisaatioiden hallituksissa. Lisäksi yhteistyö on tiivistä pohjoismaisten sisarkoulujen kanssa. Kulkuri järjestää vuosittain opetustoimen henkilöstökoulutuksia [Opetushallituksen](#) rahoituksella. Kulkuri käy tiivistä vuoropuhelua opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa etäopetuksen tulevaisuuden suunnista. Kulkuria ylläpitävällä Kansanvalistusseuralla on edustus **Suomen Unesco-toimikunnassa** sekä pääministeri Orpon johtamassa **kestävän kehityksen toimikunnassa**.

Talousarvioesityksessä tavoitteena on edistää kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa sekä demokratiakasvatusta osana koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuria. Kulkurilla on [OKKA-säätiön](#) kestävän tulevaisuuden sertifikaatti, ja se on maailman ensimmäinen Unesco-koulustatuksen saanut verkkokoulu. Koulussa toimii kestävän tulevaisuuden opettajatiimi, ja lukuvuonna 2024–2025 on lanseerattu oppilaille suunnattu Tulevaisuustuutorit-verkkokurssi. Lisäksi oppilailla on mahdollisuus suorittaa Maailmankansalaisen diplomi. Kulkurissa järjestetään joka vuosi monialainen ilmiöprojekti, jonka teeman oppilaat äänestävät. Teema kytkeytyy aina Agenda2030-tavoitteisiin. Sivistyksen teemavuoden aikana ilmiöprojektin teemana oli Sivistyksen supersankarit. Oppilaat osallistuivat muun muassa lasten hätäapukeräykseen tekemällä kotitöitä ja toteuttivat pehmolelumielenosoituksen paremman maailman puolesta.

Lisärahoitus tarvitaan, kurssimaksujen nosto ei ole enää mahdollista

Kulkuri ja Nomadskolan ovat kustannustehokkaita digitaalisia palveluita. Kulkurin yksikköhinta oppilasta kohti on noin 20 % perusopetuksen yksikkö hinnasta. Valtionavustus oppilasta kohti vuonna 2024 on 1042 €. **Kurssi- ja oppimateriaalimaksuja jouduttiin nostamaan merkittävästi keväällä 2023 ja 2024.** Esimerkiksi 7. luokan perusopetuksen koko oppimäärän opiskelu maksaa perheille jo lähes 4 500 €. Suomen kielen ja kirjallisuuden verkkokurssin hinta on 325 € + oppikirjan hinta. Päätökokeiden suorittaminen erityisen tutkinnon päättötodistusta varten maksaa yli 1100 €.

Jos maksuja joudutaan vielä korottamaan, isolla osalla ulkomailla asuvista suomalaisperheistä ei ole enää varaa kustantaa lastensa opiskelua. **Maksujen kipuraja on jo saavutettu. Maksullinen koulutus ei myöskään ole talousarvioesityksessä esitettyjen tavoitteiden mukaista.** Perusopetus tulisi esityksen mukaan toteuttaa tasa-arvoisesti, laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että oppilaat saavuttavat jatko-opintojen edellyttämät valmiudet ja saavat opinnoissa ja koulunkäynnissä tarvitsemansa tuen. **Lisärahoitus takaisi, että ulkosuomalaiset oppilaat saisivat mahdollisuuden laadukkaaseen perusopetukseen suomalaisen opetussuunnitelman mukaan, riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta.**

Viime vuosien aikana Kulkurissa on toteutettu merkittäviä säästö- ja tehostamistoimenpiteitä, kuten asetettu tuntikatto opettajien työlle, lyhennetty reaaliaikaisia etäopetustuokioita ja nostettu niiden oppilasmäärää sekä vähennetty opettajien välistä yhteistyötä.

Valtion talousarvioesityksen 148 000 € ei riitä edes kevätlukukauden 2025 toimintaan. Ilman eduskunnan lisämäärärahaa Kulkurin ja Nomadskolanin toiminta on ajettava alas, kuusi kokoaikaista työntekijää ja 28 sivutoimista tuntiopettajaa irtisanottava ja lähes 500 ulkomailla asuvaa suomalaista lasta jää ilman perusopetusta tai oman äidinkielen opetusta. Pahimmassa tapauksessa toiminta joudutaan ajamaan alas kesken lukuvuoden, jolloin oppilaiden oikeusturva vaarantuu.

Ennakoitu rahoitus 2025, €

Valtionavustus	448 000 (148 000 + eduskunnan lisäys 300 000)
Kurssimaksutulot	280 000
YHTEENSÄ	728 000

Suurimmat kuluerät 2025, €

Henkilöstökulut	590 000 (verkko-opettajat, opinto-ohjaaja, kaksi suunnittelijaopettajaa, teknologia-asiantuntija, koulusihteeri ja koulunjohtaja)
Tuotantokulut	116 000 (oppimateriaali-, verkko-opetuksen it- ja toimitilakulut)
Hallintokulut	25 000 (taloushallinto, tilintarkastus, vakuutukset, jäsenmaksut)
YHTEENSÄ	731 000

Kansanvalistusseuran esitys

Kansanvalistusseura esittää, että Etäkoulu Kulkurin ja Nomadskolanin toimintaan valtion budjetissa esitettyä valtionavustusta (148 000 €) nostetaan 300 000 €, jolloin toiminta on turvattu.

Kiitämme valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston tuestanne aiempina vuosina ja toivomme vankkumattoman tukenne jatkumista. Tulemme mielellämme valiokuntanne kuultavaksi.

Lisätietoja:

Toimitusjohtaja *Lauri Tuomi*, Kansanvalistusseura sr., lauri.tuomi@kvs.fi, puh. 050 476 9977
Vt. koulunjohtaja *Ulla Harmaala*, Etäkoulu Kulkuri, ulla.harmaala@kvs.fi, puh. 044 491 4950

Viittaukset:

*) *Ulkosuomalaisstrategia 2022–2026. Sisäministeriö.*

**) *Muuttuva ulkosuomalaisuus: Kyselytutkimus maastamuutosta ja ulkosuomalaisuudesta. Siirtolaisuusinstituutti 2021*

***) *Kansainvälisten osaajien Suomi -tutkimushanke. E2 Tutkimus 2021–2023.*